

ДИСКУРС ЯК ПОЛІДИСЦИПЛІНАРНА ОДИНИЦЯ

DISCOURSE AS A POLYDISCIPLINARY UNIT

Анотація

Спираючись на енциклопедичні й словникові праці авторкою розкрито тлумачення поняття «дискурс» із погляду мовознавства, лінгводидактики, літературознавства та інших гуманітарних наук, з'ясовано його складники, визначено основні ознаки.

Abstract

In the article the author reveals the interpretation of the concept «discourse» from the point of view of linguistics and linguodidactics; its components are clarified and the main features are determined.

Ключові слова: дискурс, висловлювання, текст, промова, комунікація.

Keywords: discourse, utterance, text, speech, communication.

Складним і багатовимірним поняттям сучасної гуманітарної науки є дискурс, котрий досліджується в різних напрямі лінгвістики (когнітивної, прагмалінгвістики, соціолінгвістики, психолінгвістики, етнолінгвістики комунікативної, лінгвістики тексту, лінгвокультурології та ін.), філософії, логіки, психології, етнографії, теорії комунікації, літературознавства. Загальні питання дискурсу висвітлюються також у такій молодій мовознавчій галузі як дискурсологія.

У наукових концепціях сучасних досліджень виокремилися різні підходи щодо трактування маргінального терміна «дискурс».

Метою нашої статті є з'ясування значення слова «дискурс» на матеріалі словників та висвітлення його методологічних засад.

Отже, полідисциплінарний термін, в основі якого лежить вивчення функціонування мови, представлений різними гуманітарними науками – лінгвістикою і літературознавством, філософією і логікою, психологією й

соціологією, педагогікою і лінгводидактикою, теорією комунікації. Схарактеризовані словникові статті містять наукові концепції провідних зарубіжних і вітчизняних учених із дослідження дискурсу (Е. Бенвенист, Т. ван Дейк, В. Дресслер, М. Фуко, З. Харрис та ін., Н. Арутюнова, М. Бахтін, Ф. Бацевич, С. Єрмоленко, О. Земська, Ю. Лотман, О. Сиротиніна, О. Селіванова, К. Серажим, Л. Синельникова, Ю. Степанов, Г. Яворська), де ключовими поняттями (поруч із дискурсом) постають «висловлювання», «міркування», «текст», «зв'язний текст», «зв'язне мовлення», «комунікативна ситуація», «комунікативна подія» та ін.

Список використаної літератури

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Флорій Сергійович Бацевич. – К. : Вид. центр «Академія», 2004. – 344 с.
2. Бенвенист Э. Общая лингвистика : пер с фр. / Эмиль Бенвенист; под ред. Ю. С. Степанова. – : Прогресс, 1974. – 448 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2003. – С. 223.
4. Єрмоленко С. Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибики, О. Г. Тодор ; за ред. С. Я. Єрмоленко. – К. : Либідь, 2001. – С. 47 – 48.
5. Куньч З. Й. Універсальний словник української мови. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. – С. 222.
6. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. – М. : Сов. энцикл., 1990. – С. 136 – 137
7. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики / А. П. Мартинюк. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 196 с.
8. Новітній онлайн-словник української мови (2013—2017) // Режим доступу : <http://sum.in.ua/f/DYSKURS> (дата запити: 28.10.2017).
9. Педагогическое речеведение : словарь-справочник / А. А. Князьков ; под ред. Т. А. Ладыженской, А. К. Михальской. – М. : Флинта ; Наука, 1998. – С. 51.

10. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
11. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / кол. авторів за ред. М. І. Пентиліук. – К. : Ленвіт, 2015. – С.58-59.
12. Словник літературознавчих термінів // Режим доступу: <https://onlyart.org.ua/dictionary-literary-terms/dyskurs/> (дата запити: 27.10.2017).
13. Сучасний тлумачний словник української мови / А. М. Яковлева, Т. М. Афонська. – Х. : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2010. – С. 178.
14. Harris Z. S. Discourse analysis / Z. S. Harris // Language. – 1952. – Vol. 28. – № 1. – P. 1-30.